

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۳۱. مالیات بر واردات

۱. نگاهی به روند تحقق مالیات بر واردات در قوانین بودجه سال‌های گذشته

منظور از مالیات بر واردات در بودجه‌های سنواتی، کل حقوق ورودی ریالی دریافت شده از کالاهای وارداتی است که معمولاً شامل حقوق ورودی اخذ شده از خودروی سواری، سایر کالاها و حقوق ورودی دستگاه‌های اجرایی و ماشین‌آلات و نظایر آن است. سهم مالیات بر واردات از مالیات‌های غیرمستقیم (مجموع مالیات بر کالا و خدمات و مالیات بر واردات) در قوانین مصوب بودجه سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۴، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۶ به ترتیب ۳۲، ۳۱، ۳۲ و ۳۰ درصد بوده و در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نیز ۳۳ درصد تعیین شده که این خود بیانگر نقش مهم مالیات بر واردات در مالیات‌های غیرمستقیم است. عملکرد درآمد مالیات بر واردات در قوانین بودجه سنواتی طی سال‌های متمادی بیانگر این واقعیت است که هرگاه رقم درآمدی مالیات بر واردات واقع‌بینانه و متناسب با عملکرد سال جاری و با توجه به شرایط و مقتضیات کشور پیش‌بینی شده است درصد تحقق درآمدها افزایش یافته و هر زمان که رقم فوق بدون در نظر گرفتن شرایط واقعی اقتصاد کشور در نظر گرفته شده است، منجر به عدم تحقق درآمدها طی سال آتی شده است.

به‌عنوان نمونه همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود رشد ۵۱/۷ درصدی رقم مصوب مالیات بر واردات در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ یا رشد ۵۲/۶ درصدی آن در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ موجب شد که تنها ۶۹/۲۳ و ۷۶/۳۶ درصد از درآمد پیش‌بینی شده محقق شود. از سوی دیگر افزایش ۷/۳۳ درصدی مالیات بر واردات در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ منجر به عملکرد ۱۲۲/۳ درصدی درآمد پیش‌بینی شده گردید.

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۴۸

شماره چاپ:

۷۶۰

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۹/۲۱

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات

اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۵۶۶۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۱۰/۷

جدول ۱. مقایسه رقم مصوب و عملکرد ردیف عمومی مالیات بر واردات در سال‌های ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۵ (میلیارد ریال)

سال	قانون بودجه سال ۱۳۸۴	قانون بودجه سال ۱۳۸۵	قانون بودجه سال ۱۳۸۶	قانون بودجه سال ۱۳۸۷	قانون بودجه سال ۱۳۸۸	قانون بودجه سال ۱۳۸۹	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	قانون بودجه سال ۱۳۹۱	قانون بودجه سال ۱۳۹۲	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	قانون بودجه سال ۱۳۹۵
مصوب	۳۷,۶۸۰	۵۷,۱۶۹	۵۶,۴۱۵	۵۲,۵۴۳	۶۶,۸۴۳	۱۰۲,۰۰۰	۹۷,۹۳۱	۱۳,۳۵۹	۱۰۱,۶۲۴	۱۰۹,۰۷۴	۱۳۷,۳۰۰	۱۶۹,۳۰۰
عملکرد	۳۵,۹۵۴	۳۹,۸۰۶	۴۸,۸۱۸	۵۶,۶۸۹	۶۲,۵۵۴	۷۷,۸۸۶	۷۸,۹۳۰	۷۶,۴۰۳	۸۰,۳۹۸	۱۳۳,۴۲۶	۱۱۵,۵۴۲	۸۲,۹۳۹
نرخ رشد مصوب	--	۵۱/۷۲	-۱/۳۲	-۵/۰۹	۲۴/۸۴	۵۲/۶	-۳/۹۹	۱۵/۷۵	-۱۰/۳۵	۷/۳۳	۲۵/۸۸	۳/۳۱
نرخ رشد عملکرد	--	۱۰/۷۱	۲۲/۶۴	۱۶/۱۲	۱۰/۳۵	۲۴/۵۱	۱/۳۴	-۳/۲۰	۵/۲۳	۶۵/۹۵	-۱۳/۴۰	۵۸/۳۳
نرخ رشد مصوب نسبت به عملکرد سال گذشته	--	۵۹/۰۱	۴۱/۷۲	۹/۶۸	۱۷/۹۱	۶۳/۰۶	۲۵/۷۴	۴۳/۶۲	۳۳/۰۱	۳۵/۶۶	۲/۹	۴۶/۵۳
درصد تحقق	۶۹/۶۳	۶۹/۶۳	۸۶/۵۳	۱۰۵/۸۸	۹۳/۵۸	۷۶/۳۶	۸۰/۶۰	۶۷/۴۰	۷۹/۱۱	۱۲۲/۳	۸۴/۱۵	۱۰۸/۰۵

مآخذ: محاسبات محقق و گزارش‌های عملکرد مالی دولت طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۵، وزارت امور اقتصادی و دارایی.

نکته: رقم مصوب مالیات بر واردات تنها شامل درآمد عمومی است و درآمدهای اختصاصی نظیر یک درصد عوارض بر واردات هلال‌احمر را شامل نمی‌شود.

۲. تخمین میزان مالیات بر واردات وصولی در پایان سال ۱۳۹۶

روش (۱) - یکی از روش‌های تخمین و پیش‌بینی مالیات بر واردات در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶، مقایسه عملکرد ۶ ماهه سال ۱۳۹۵ با ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۵ و تسری روند آن به عملکرد ۶ ماهه ۱۳۹۶ است. در این روش، روند افزایش مالیات وصولی در ماه‌های پایانی سال، ناشی از افزایش تقاضا برای واردات و وصول ضمانتنامه‌های گمرکی در پیش‌بینی انجام شده، مستتر است.

جدول ۲. پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶ ردیف مالیات بر واردات

(میلیارد ریال)

براساس روند تحقق درآمدهای سال ۱۳۹۵ و ۶ ماهه سال ۱۳۹۶

سال	قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (۶ ماهه)	قانون بودجه سال ۱۳۹۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (۶ ماهه)	پیش‌بینی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (۱۲ ماهه)
مصوب	۸۴,۶۵۰	۱۶۹,۳۰۰	۸۶,۹۱۳	۱۷۳,۸۲۵
عملکرد	۴۰,۴۶۲	۱۸۲,۹۳۹	۴۱,۱۷۸	* ۱۸۶,۱۷۶
نرخ رشد عملکرد	--	--	۱/۷۶	* ۱/۷۶
درصد تحقق	۴۷/۷۹	۱۰۸/۰۶	۴۷/۳۷	* ۱۰۷/۱۰

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

روش (۲) - یکی دیگر از روش‌های تخمین مالیات بر واردات در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶، اخذ آمار و اطلاعات مربوط به وصولی‌های نقدی و ضمانتنامه‌ها و ترخیص‌های نسبه توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران است. براساس آمار اخذ شده از گمرک جمهوری اسلامی ایران در ۸ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۶، میزان درآمد وصولی نقدی حدود ۷۲,۲۵۲ میلیارد ریال بوده که با احتساب مانده ضمانت‌های ۸ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۶ به ارزش ۶۳,۵۷۶ میلیارد دلار و پیش‌بینی وصولی نقدی و ضمانتنامه‌ها معادل ۵۴,۱۷۱ میلیارد ریالی در ۴ ماهه پایانی سال ۱۳۹۶، میزان عملکرد این ردیف در کل سال ۱۳۹۶ حدود ۱۸۹,۹۹۹ میلیارد ریال برآورد می‌شود. از مجموع این رقم با پیش‌بینی عملکرد ردیف‌های ثبت معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی و حقوق ورودی موضوع ماده (۲) قانون مدیریت حمل‌ونقل سوخت (جمعی - خرجی) حدود (۴۲,۰۰۰ میلیارد ریال)، کل پیش‌بینی عملکرد مالیات بر واردات در سال ۱۳۹۶ حدود ۲۳۱,۹۹۹ میلیارد ریال برآورد می‌شود.

جدول ۳. پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۶ ردیف مالیات بر واردات براساس آمار ضمانتنامه‌های گمرک (میلیارد ریال)

عنوان	پیش‌بینی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (۱۲ ماهه)
عملکرد وصولی نقدی ۸ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۶	۷۲,۲۵۲
مانده ضمانتنامه‌ها از ۸ ماهه ابتدای سال ۱۳۹۶	۶۳,۵۷۶
پیش‌بینی وصولی نقدی و ضمانتنامه‌ها در ۴ ماهه آخر سال	* ۵۴,۱۷۱
پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه حقوق ورودی خودرو و سایر کالاها	* ۱۸۹,۹۹۹
پیش‌بینی عملکرد ردیف‌های ثبت معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی و حقوق ورودی موضوع ماده (۲) قانون مدیریت حمل‌ونقل سوخت (جمعی - خرجی)	* ۴۲,۰۰۰
پیش‌بینی عملکرد مالیات بر واردات ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶	* ۲۳۱,۹۹۹

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

روش (۳) - با توجه به ضرورت دستیابی به پیش‌بینی واقع‌بینانه از مالیات بر واردات وصولی در سال ۱۳۹۶ با در نظر گرفتن ارقام وصولی و ضمانتنامه‌ها و لحاظ امکان افزایش واردات در ماه‌های پایانی سال، می‌توان از میانگین دو روش فوق به شرح ذیل استفاده کرد.

جدول ۴. پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۶ ردیف مالیات بر واردات (میلیارد ریال)

عنوان	پیش‌بینی قانون بودجه سال ۱۳۹۶ (۱۲ ماهه)
مصوب ۱۲ ماهه ۱۳۹۶ براساس قانون بودجه	۱۷۳,۸۲۵
پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۶ براساس افزایش واردات در ماه‌های پایانی سال مطابق روند سال گذشته	* ۱۸۶,۱۷۶
پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه براساس آمار وصولی‌ها و ضمانتنامه‌های گمرک	* ۲۳۱,۹۹۹
میانگین پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۶	* ۲۰۹,۰۸۸
درصد تحقق براساس میانگین پیش‌بینی عملکرد ۱۲ ماهه ۱۳۹۶	* ۱۲۰/۲۹

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

با توجه به جدول فوق می‌توان پیش‌بینی کرد که در سال ۱۳۹۶ رقمی حدود ۲۰۹,۰۸۸ میلیارد ریال به‌عنوان مالیات بر واردات دریافت شود. بنابراین پیش‌بینی می‌شود بالغ بر ۱۲۰ درصد رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ محقق شود.

۳. سنجش میزان تحقق مالیات بر واردات مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

مطابق جدول ۵ می‌توان عنوان کرد که رقم مالیات بر واردات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به رقم مصوب سال قبل ۳۲/۴۲ درصد افزایش داشته و نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال قبل نیز با رشد ۱۰/۰۹ درصدی مواجه بوده است.

جدول ۵. مقایسه رقم مالیات بر واردات مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با پیش‌بینی عملکرد سال ۱۳۹۶ (میلیارد ریال)

سال	قانون بودجه سال ۱۳۹۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۶	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷
مصوب	۱۶۹,۳۰۰	۱۷۳,۸۲۵	۲۳۰,۱۹۰
عملکرد	۱۸۲,۹۳۹	* ۲۰۹,۰۸۸	--
نرخ رشد مصوب	۲۳/۳۱	۲/۶۷	** ۳۲/۴۳
نرخ رشد عملکرد	۵۸/۳۳	* ۱۴/۲۹	--
نرخ رشد مصوب نسبت به عملکرد سال گذشته	۴۶/۵۳	-۴/۹۸	* ۱۰/۰۹
درصد تحقق	۱۰۸/۰۵	* ۱۲۰/۲۸	--

* ارقام ستاره‌دار پیش‌بینی است.

** این رقم نرخ رشد لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۶ است.

رشد ۱۰/۰۹ درصدی مالیات بر واردات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۳۹۶ براساس فروض ذیل استوار است:

(الف) افزایش ارزش واردات،

(ب) افزایش متوسط نرخ تعرفه واقعی،

(ج) افزایش نرخ ارز،

(د) ترکیبی از عوامل فوق،

(ه) تغییر روندهای قبلی و تأمین تجهیزات و امکانات دستگاه متولی وصول درآمدهای گمرکی و توسعه به‌کارگیری

سامانه‌های الکترونیکی و پنجره واحد تجارت فرامرزی.

فرض (الف) - افزایش ارزش واردات در سال ۱۳۹۷ و ثبات نرخ متوسط تعرفه واقعی و ثبات نرخ ارز

تحلیل: با توجه به پیش‌بینی میزان عملکرد مالیات بر واردات در سال ۱۳۹۶ (۲۰۹,۰۸۸ میلیارد ریال) لازم است جهت تحقق ردیف مالیات بر واردات مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۳۰,۱۹۰ میلیارد ریال) با فرض ثبات نرخ ارز و نرخ تعرفه واقعی، میزان واردات در سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۱۰/۰۹ درصد رشد داشته باشد. از مقایسه میزان واردات در ۸ ماهه نخست سال ۱۳۹۵ (۲۷,۵۸۵ میلیون دلار) با میزان واردات در ۸ ماهه نخست سال ۱۳۹۶ (۳۲,۴۱۹ میلیون دلار) و ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۵ (۴۳,۶۸۴ میلیون دلار) به رقم (۵۱,۳۳۹ میلیون دلار) به‌عنوان پیش‌بینی برای ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶ می‌رسیم. بنابراین با لحاظ رشد ۱۰/۰۹ درصدی در واردات سال ۱۳۹۶ میزان پیش‌بینی واردات می‌باید از حدود ۵۱,۳۹۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۶ به رقم ۵۶,۵۱۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۷ برسد که با توجه به رشد حدود ۱۷/۵۲ درصدی واردات در ۸ ماهه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل و پیش‌بینی ادامه این روند در ماه‌های پیش‌رو، دور از انتظار نیست. ازسوی دیگر هر عاملی مانند توقف ثبت سفارش و یا ممنوعیت یا محدودیت واردات کالا که باعث ثبات یا کاهش در روند واردات شود، می‌تواند به عدم حصول درآمدهای حقوق ورودی و در نتیجه عدم تحقق درآمدهای پیش‌بینی شده منجر شود.

نتیجه فرض (الف) - فرض رشد ۱۰/۰۹ درصدی واردات در سال آینده با ادامه روند فعلی واردات (رشد ۱۷/۵۲ درصدی در ۸ ماهه نخست سال جاری) محتمل است.

فرض (ب) - افزایش مالیات بر واردات به‌واسطه افزایش نرخ تعرفه واقعی و ثبات ارزش واردات و ثبات نرخ ارز

تحلیل: با توجه به پیش‌بینی واردات ۱,۸۲۵,۸۷۸ میلیارد ریالی ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۶ (حاصلضرب پیش‌بینی ۵۱,۳۳۹ میلیون دلاری با میانگین نرخ ارز^۱ ۳۵,۵۶۵ ریال در ۸ ماهه نخست سال ۱۳۹۶) و پیش‌بینی تحقق حقوق ورودی ۲۰۹,۰۸۸ میلیارد ریالی اخذ شده توسط گمرک در دوره مذکور می‌توان عنوان کرد که متوسط نرخ تعرفه واقعی در ۱۲ ماهه ۱۳۹۶ حدود ۱۱/۴۵ درصد خواهد بود. اگر بخواهیم رقم مندرج در لایحه (۲۳۰,۱۹۰ میلیارد ریال) را با فرض ثبات واردات در سطح سال ۱۳۹۶ (۱,۸۲۵,۸۷۸ میلیارد ریال) به‌دست بیاوریم میزان نرخ تعرفه واقعی باید به ۱۲/۶۰ درصد برسد (افزایش ۱/۱۵ درصدی نرخ تعرفه واقعی نسبت به متوسط نرخ تعرفه واقعی سال گذشته)، بنابراین لازم است که جهت تحقق رشد ۱۰/۰۹ درصدی مالیات بر واردات پیش‌بینی شده در لایحه سال ۱۳۹۷ نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۶، میانگین نرخ تعرفه واقعی از ۱۱/۴۵ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۱۲/۶۰ درصد در سال ۱۳۹۷ برسد.

۱. رقم فوق از تقسیم ارزش ریالی به ارزش دلاری واردات در ۸ ماهه نخست سال ۱۳۹۶ به‌دست آمده است.

نتیجه فرض (ب) - انتظار می‌رود با توجه به کاهش طبقات و نرخ‌های تعرفه طی سال‌های گذشته به‌منظور کاهش قاچاق و افزایش رقابت‌پذیری صنایع کشور و با توجه به سهم بیش از ۸۵ درصدی کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای از کل واردات کشور و همچنین افزایش درآمدهای دولت از ناحیه مالیات بر واردات و روند تغییرات این نرخ در سنوات گذشته افزایش در میانگین نرخ تعرفه صورت نپذیرد و روند کاهشی نرخ تعرفه در سال‌های گذشته به‌منظور بهبود شرایط رقابت‌پذیری ادامه پیدا کند. با این حال افزایش حدود ۱/۱۵ درصدی نرخ تعرفه واقعی مفروض در لایحه با فرض ثبات حجم واردات و ثبات نرخ ارز، نسبت به نرخ فعلی سال جاری چندان دور از واقعیت نیست. ازسوی دیگر بررسی سیاست‌های تجاری اخیر حاکی از آن است که توقف ثبت سفارش تعداد چشمگیری از کالاها و یا افزایش تعرفه آنها می‌تواند فرض افزایش حدود ۱/۱۵ درصدی نرخ تعرفه واقعی را محقق کند.

هرچند به اعتقاد عده‌ای از کارشناسان این حوزه برای حمایت از تولیدات داخلی باید نرخ تعرفه افزایش یابد، اما در مقابل این دیدگاه بررسی‌ها نشان می‌دهد افزایش تعرفه همواره به افزایش درآمدهای مالیاتی دولت و حمایت از تولید داخل منجر نخواهد شد و چه بسا اگر نرخ تعرفه از حد بهینه تجاوز کند به افزایش قاچاق، کاهش میزان واردات رسمی و در مجموع کاهش درآمدهای دولت و یا شکل گرفتن صنایع انحصاری در کشور و تضییع بیش از پیش حقوق مصرف‌کنندگان منجر خواهد شد.

فرض (ج) - افزایش مالیات بر واردات به‌واسطه افزایش نرخ ارز و ثبات ارزش واردات و نرخ متوسط تعرفه واقعی

تحلیل: نرخ ارز همواره یکی از مؤلفه‌های مهم در حوزه تجارت خارجی محسوب می‌شود. اگرچه ممکن است افزایش نرخ ارز موجب افزایش درآمدهای دولت از ناحیه مالیات بر واردات شود، ولی با توجه به رابطه معکوس نرخ ارز با واردات، افزایش نرخ ارز ممکن است به کاهش حجم واردات و در نتیجه کاهش حقوق ورودی دریافتی بیانجامد. به عبارت دیگر کاهش واردات نسبت به نرخ ارز بسیار بالا می‌باشد و با کوچک‌ترین تغییری در نرخ ارز، واردات عکس‌العمل نشان خواهد داد. شایان ذکر است اگر رقم ۲۳۰,۱۹۰ میلیارد ریالی مندرج در لایحه در خصوص مالیات بر واردات صرفاً از طریق نرخ ارز بخواهد پوشش داده شود و نرخ تعرفه واقعی در سطح ۱۱/۴۵ درصد و میزان واردات در سطح ۵۱,۳۳۹ میلیون دلار ثابت بماند، باید نرخ ارز حدود (۳۹,۱۵۹ ریال) در نظر گرفته شود. (براساس آمار واصله از گمرک جمهوری اسلامی ایران، میانگین نرخ ارز در مقطع ۸ ماهه ۱۳۹۶ حدود ۳۵,۵۶۵ ریال بوده است).

نتیجه فرض (ج) - افزایش نرخ ارز از طرفی ارزش دلاری واردات را کاهش و از طرف دیگر می‌تواند درآمدهای مالیاتی حاصله از واردات را افزایش دهد و مشخص نیست که برآیند آن افزایش یا کاهش مالیات بر واردات باشد. با این حال به نظر می‌رسد با توجه به شرایط اقتصادی کشور و عدم افزایش درآمدهای حاصل از صادرات نفت، افزایش نرخ ارز بیش از رقم مندرج در لایحه توسط دولت برای تأمین نیاز ارز بازار و اجرای سیاست تک‌نرخی شدن ارز و حذف ارز مبادله‌ای برای بسیاری از کالاها چندان دور از ذهن نباشد ولی اینکه نرخ ارز تا چه رقمی افزایش خواهد داشت، به شرایط کشور در ماه‌های آتی بستگی دارد.

فرض (د) - افزایش همزمان و ترکیبی ارزش واردات، نرخ تعرفه واقعی و نرخ ارز

مطابق فروض قبلی، تحقق درآمد پیش‌بینی شده به‌عنوان مالیات بر واردات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (۲۳۰,۱۹۰ میلیارد ریال) از طریق افزایش مؤلفه‌هایی نظیر ارزش واردات، نرخ تعرفه واقعی و نرخ ارز با فرض ثبات عوامل دیگر صورت می‌پذیرد. افزایش همزمان و ترکیبی سه عامل فوق نیز می‌تواند زمینه تحقق رقم مالیات بر واردات مندرج در لایحه را فراهم کند. برای مثال پیش‌بینی واردات ۵۶,۵۱۹ میلیون دلاری و نرخ تعرفه ۱۱/۴۵ درصدی و ارزش دلار ۳۵,۰۰۰ ریال برای سال ۱۳۹۷ می‌تواند درآمدی حدود ۲۲۶,۵۰۰ میلیارد ریال را محقق سازد. بنابراین تحقق نسبی رقم مندرج در لایحه از مسیر افزایش ترکیبی و همزمان سه عامل ارزش واردات، نرخ تعرفه و نرخ ارز مورد انتظار است.

فرض (ه) - بررسی تمام فروض فوق با فرض ثبات سایر شرایط و استمرار روندهای معمول گذشته بوده و بدیهی است که هرگونه گشایش اقتصادی فوق العاده از جمله کاهش شدت تحریم‌ها، افزایش قیمت نفت، بهبود مناسبات بین‌المللی یا اتخاذ سیاست‌های جدید در قالب فاینانس‌های عمده و ورود ارز و کالا به کشور از طریق واردات می‌تواند به افزایش رقم مالیات بر واردات منجر شده و در مقابل تشدید تحریم‌ها، عدم تسهیل در مبادلات ارزی و کاهش فزاینده قیمت نفت می‌تواند به تغییر ارزش واردات و عدم تحقق فروض فوق منجر شود.

همچنین شایان توجه است که یکی از شروط تحقق درآمد مالیات بر واردات رفع مشکلات سازمانی و بودجه‌ای دستگاه وصول‌کننده این درآمدهاست. در شرایط حاضر، گمرک ایران به استناد گزارش‌های اعلامی، در پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان متخصص در نقاط مرزی و محروم کشور و واحدهای ستادی خود و نیز پرداخت هزینه‌های جاری اماکن گمرکی و تأمین تجهیزات مورد نیاز از جمله دستگاه‌های (X-RAY) با مشکلات و تنگناهایی مواجه است که رفع این مشکلات و تخصیص بودجه جاری متناسب با وظایف محوله به‌عنوان یکی از شروط اصلی تحقق درآمد مالیات بر واردات محسوب می‌شود. در این راستا اعمال برخی مشوق‌ها از جمله پرداخت وجوه مربوط به خدمات فوق العاده (دیماند) در چارچوب قوانین جاری می‌تواند موجب تقویت ارائه خدمات به بازرگانان و رفع برخی از مشکلات بودجه‌ای گمرک شود. ازسوی دیگر با توجه به توسعه سامانه‌های الکترونیک و پنجره واحد تجارت فرامرزی به‌نظر می‌رسد درآمدهای دولت در حوزه مالیات بر واردات به‌واسطه کاهش امکان کم‌اظهاری و تعیین دقیق‌تر ارزش کالاهای وارداتی افزایش یابد. همچنین میزان موفقیت دولت در راستای مبارزه با قاچاق کالا و ارز که حجم قابل توجهی را در مقایسه با واردات رسمی کشور به‌خود اختصاص داده، می‌تواند با انتقال واردات به مجاری رسمی به افزایش درآمد از محل واردات منجر شود.

پیشنهاد

درخصوص ردیف درآمدی مالیات بر واردات می‌توان گفت به‌دلیل پیش‌بینی تحقق بالای این ردیف در سال ۱۳۹۶ (تحقق حدود ۱۰۷ درصدی)، رشد ۱۰/۰۹ درصدی رقم مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال جاری مورد انتظار است. البته این رقم در صورتی محقق خواهد شد که سیاست‌های اقتصادی دولت در حوزه واردات، انقباضی و معطوف به کنترل واردات رسمی از طریق وضع تعرفه‌های بالا و یا ایجاد محدودیت در واردات نباشد. با در نظر گرفتن فروضی از جمله واردات ۵۶ میلیارد دلاری (رشد ۱۰/۰۹ درصدی نسبت به پیش‌بینی واردات در سال ۱۳۹۶ با رقم ۵۱,۳۳۹ میلیون دلار)، ثبات نرخ تعرفه واقعی پیش‌بینی شده سال جاری ۱۱/۴۵ درصدی و ارزش دلار ۳۵,۰۰۰ ریالی مندرج در بودجه، پیش‌بینی می‌شود که حدود ۲۲۶,۵۰۰ میلیارد ریال، به‌عنوان مالیات بر واردات در سال ۱۳۹۷ قابل تحقق باشد که با رقم ۲۳۰,۱۹۰ میلیارد ریال مندرج در لایحه تفاوت چندانی ندارد. شایان توجه است که هرگونه افزایش رقم مالیات بر واردات در فرآیند بررسی لایحه بودجه در مجلس می‌تواند به عدم تحقق این ردیف بودجه‌ای در سال آتی بیانجامد.

